

การใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่านศูนย์บริหาร
สถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019

The Exercise of State Power and The Creation of Political Legitimacy Through
Centre for the Administration of the Situation due to The Outbreak of The
Communicable Disease Coronavirus (COVID-19)

กุลธรี สวัสดิ์ศรี¹, พัด ลวางกูร², กานต์ บุญยะกาญจน์³ และ กฤติธี ศรีเกตุ⁴

Kuntaree Sawatsri¹, Pad Lavankura², Kan Boonyakanchana³ and Grith Srigate⁴

มหาวิทยาลัยรามคำแหง^{1,2,3,4}

Ramkhamhaeng University, Thailand^{1,2,3,4}

E-mail: kuntaree.janta@gmail.com¹

Received: 2023-09-13; Revised: 2023-09-21; Accepted: 2023-09-22

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) บริบทที่มาปัจจัยแวดล้อมของการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่าน ศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (ศบค.) และ 2) การใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่าน ศบค. โดยการวิจัยเชิงคุณภาพ ด้วยการวิจัยทางเอกสาร โดยเน้นการวิเคราะห์ตัวบท จากข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคำสั่ง ข้อสั่งการ นโยบายและมาตรการที่บังคับใช้ในห้วงเวลาที่เกิดการแพร่ระบาด ระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2564 นำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ และการวิเคราะห์ 3 มิติของ Fairclough

ผลการวิจัยพบว่า 1) รัฐมีความพยายามใช้อำนาจรัฐโดยการใช้กระบวนการผลิตสื่อ ตัวบทที่ปรากฏในการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองนั้นถูกนำเสนอโดยทีมโฆษกของ ศบค. มีความพยายามนำเสนอความรู้ ความเชื่อ เหตุผล อັตลักษณ์ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างผู้นำเสนอตัวบท (ทีมโฆษก) และผู้รับสาร (ประชาชน) และ 2) รัฐมีการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในการจัดการปัญหาสถานการณ์โควิด -19 ผ่าน ศบค. ซึ่งรัฐมีการใช้อำนาจรัฐระบบรวมศูนย์และรูปแบบที่ไม่เป็นประชาธิปไตย โดยนำประเด็นด้านสาธารณสุขมากล่าวอ้างเป็นวาทกรรมทำให้เกิดข้อบกพร่องและความขัดแย้ง อาทิ ประเด็นปัญหาด้านกฎหมายจากการใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉิน ไม่ตรงเจตนารมณ์ของกฎหมาย ปัญหาทางสังคมที่มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างไร้ขอบเขต รวมไปถึงปัญหาการเมืองที่มีการใช้อำนาจรัฐจัดการกับผู้ที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจรัฐในช่วงการจัดการกับสถานการณ์โควิด-19 ขาดความชอบธรรม

คำสำคัญ: การใช้อำนาจรัฐ, ความชอบธรรมทางการเมือง, โรคอุบัติใหม่ไวรัสโคโรนา 2019, การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์

Abstract

The objective of this research was to study: 1) the context and factors surrounding the exercise of state power and the creation of political legitimacy through Centre for the Administration of the Situation due to The Outbreak of The Communicable Disease Coronavirus (CCSA); and 2) the exercise of state power and the creation of political legitimacy through the CCSA. By qualitative research with documentary research with an emphasis on text analysis from information related to orders, orders, policies and measures in force during the epidemic Between March 2020 and August 2021, then analyzed all the data by using critical discourse analysis and Fairclough's 3 dimensions analysis.

The results showed that: 1) the state has attempted to exercise state power through a media production process. The texts appearing in the exercise of state power and political legitimacy are presented by the CCSA spokesperson team. There is an effort to present knowledge, beliefs, reasons, identity, as well as to create a close relationship between the presenter of the text (spokesperson team) and the receiver (the public), and 2) the state has used state power and created political legitimacy in management the problems of the COVID-19 situation through the CCSA, in which the state has used state power, centralized systems, and non-democratic forms by bringing public health issues to the fore. Claiming as a discourse causes flaws and conflicts. Such as legal issue mostly due to the use emergency decree inconsistent with the intent of the law, social problems that limit people's rights and liberties without boundaries. Including political problems with the use of state power to deal with those who are against the law. Which shows that the use of state power during the situation of COVID-19 lack of legitimacy.

Keywords: The Exercise of State Power, Political Legitimacy, Coronavirus Disease 2019, Critical Discourse Analysis

บทนำ

จากสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19) ทั่วโลก ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2562-2564 องค์การอนามัยโลกได้ประกาศให้การระบาดนี้เป็นภาวะฉุกเฉินทางสาธารณสุขระหว่างประเทศ เมื่อวันที่ 30 มกราคม พ.ศ. 2563 และประกาศให้เป็นโรคระบาดทั่วโลก เมื่อวันที่ 11 มีนาคม พ.ศ. 2563 โดยวันที่ 29 พฤษภาคม พ.ศ. 2564 มีผู้ติดเชื้อยืนยันแล้วมากกว่า 170,119,306 คน ใน 222 ประเทศและดินแดน มีผู้เสียชีวิตจากโรคระบาดแล้วมากกว่า 3,537,067 คน และมีผู้หายป่วยแล้วมากกว่า 152,095,282 คน (Johns Hopkins CSSE, 2021) สำหรับการระบาดของไวรัสโคโรนาในประเทศไทยนั้น เริ่มขึ้นเมื่อวันที่ 13 มกราคม

พ.ศ. 2563 โดยเป็นประเทศแรกที่มีผู้ป่วยยืนยันของโรคโควิด -19 นอกประเทศจีน และต่อมาสำนักนายกรัฐมนตรีจึงได้มีคำสั่งที่ 76/2563 เรื่อง จัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ให้จัดตั้ง "ศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)" เรียกโดยย่อว่า "ศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19" ขึ้นในสำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรีตั้งอยู่ในทำเนียบรัฐบาลหรือสถานที่อื่นตามที่นายกรัฐมนตรีกำหนด และขึ้นตรงต่อนายกรัฐมนตรี และแต่งตั้ง "คณะกรรมการบริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)" โดยมีนายกรัฐมนตรีเป็นประธานกรรมการ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรี รัฐมนตรีว่าการกระทรวงต่าง ๆ ผู้บริหารสำนักนายกรัฐมนตรี เลขาธิการสภาความมั่นคงแห่งชาติ ผู้บัญชาการตำรวจแห่งชาติเป็นกรรมการ (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2563)

หากพิจารณาเหตุผลความจำเป็นของรัฐบาลในการจัดตั้งกลไกศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 ในการบริหารจัดการแบบรวมศูนย์ เนื่องจากวิกฤตการณ์โรคระบาดครั้งนี้ ถือเป็นโรคอุบัติใหม่ที่เกิดขึ้นภัยความมั่นคงรูปแบบหนึ่ง ซึ่งปรากฏจำนวนผู้ติดเชื้อในประเทศเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ การระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบต่อนิติทางด้านเศรษฐกิจ สังคม ความมั่นคง และระบบสาธารณสุขของประเทศ โดยมีแนวโน้มว่าจะมีความยืดเยื้อและยาวนาน ประกอบกับเกิดผลกระทบต่อประชาชนเป็นวงกว้าง ท้าวมลภาวะความล้มเหลวของการบริหารจัดการของหน่วยงานภาครัฐแบบต่างฝ่ายต่างแยกกันดำเนินการ จึงทำให้รัฐบาลเห็นปัญหาและอุปสรรคและข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นในช่วงแรก จากการไม่ประสานกันทำงานในหน่วยงานราชการ ยิ่งไปกว่านั้น หน่วยงานของภาครัฐ แต่ละกระทรวง ทบวง กรม มีความสามารถไม่เท่ากัน ทำงานไม่ประสานกัน ทำให้เกิดการบริหารจัดการไม่มีเอกภาพ (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2563)

สถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่ ประเด็นที่น่าสนใจคือรัฐบาลดำเนินมาตรการอย่างไรเมื่อเทียบกับทรัพยากรที่ภาครัฐมีอยู่ กระบวนการประกอบสร้างความมั่นคงเปิดโอกาสให้มีการใช้สถานะฉุกเฉินที่อยู่นอกเหนือการควบคุมภายใต้ระบอบประชาธิปไตยในกรณีของไวรัสโคโรนาสายพันธุ์ใหม่เห็นได้ถึงการละเมิดเสรีภาพในการเคลื่อนไหว (Freedom of Movement) อาทิ สั่งปิดเมืองและคำสั่งกักกันตัว (Quarantine) ภายในสนามบิน ข้ออ้างประเด็นภัยคุกคามทางความมั่นคงที่ต้องให้ความสำคัญอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมของประชาชนในกระบวนการตัดสินใจ และยังมีความชอบธรรมที่จะปฏิบัตินอกกรอบความเป็นประชาธิปไตย จากกระบวนการประกอบสร้างความมั่นคง รัฐบาลโน้มน้าวให้ประชาชนยอมยกอำนาจที่มีเกี่ยวกับการคุ้มครองสวัสดิภาพของตน การยินยอมนี้ส่งผลให้การใช้อำนาจของรัฐนั้นมีความชอบธรรม (Weaver, 1995) ยิ่งไปกว่านั้น นักวิชาการหลายท่านมองว่าเหตุผลของการใช้ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ของรัฐบาลพลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา มีจุดประสงค์มากกว่าแค่การใช้เพื่อควบคุมการแพร่ระบาดของโควิด-19 แต่ พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ ที่ประกาศใช้ครั้งแรกเมื่อ 26 มีนาคม 2563 จนถึงสิ้นเดือนสิงหาคม 2564 ที่หลายฝ่ายมองว่ามีการต่ออายุเกินความจำเป็น แม้ว่า เหตุผลของการต่ออายุ พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ คือ เพื่อความสงบเรียบร้อย ป้องกันเหตุซึ่งเป็นภัยต่อความมั่นคงของรัฐ กระทั่งการก่อการร้าย แต่ในความเป็นจริง พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ มักเป็นเหตุผลที่เจ้าหน้าที่ยกมาใช้เพื่อผลักดัน สลาย และเอาผิดจับกุมผู้ชุมนุม จึงเสี่ยงได้ยากกับคำถามที่ว่า พ.ร.ก.ฉุกเฉินฯ มีไว้คุมการชุมนุมมากกว่าคุมโรค ดังนั้น การใช้อำนาจรัฐผ่านกลไก ศบค. เพื่อสร้าง

ความชอบธรรมจึงเป็นประเด็นว่ารัฐบาลพยายามใช้ช่องทางดังกล่าวเปิดช่องให้สามารถใช้อำนาจทางการเมืองเพื่อจัดการกับผู้เห็นต่างทางการเมืองได้โดยชอบธรรม (รุ่งฤทธิ์ เพชรรัตน์, 2564)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญอย่างมากต่อการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในการแก้ปัญหาวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 จึงมีความสนใจเกี่ยวกับแนวคิดกลไกการใช้อำนาจรัฐและกระบวนการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองของรัฐบาลพลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา ซึ่งมีหลายฝ่ายมองว่าเป็นรัฐบาลที่สามารถยึดกุมอำนาจรัฐแบบเบ็ดเสร็จอยู่ใน ณ ขณะนั้น ทำให้ประชาชนบางส่วนเกิดความไม่พอใจในการบริหารบ้านเมือง ประกอบกับนักการเมืองพรรคร่วมรัฐบาลและพรรคฝ่ายค้าน ต่างรู้สึกถึงความไม่ชอบธรรมทางการเมืองด้วย จากการจัดการบริหารงานที่เริ่มไม่ได้รับการยอมรับจากประชาชนผู้อยู่ใต้การปกครองอาจส่งผลต่อเสถียรภาพของรัฐบาล ดังนั้น การศึกษาเรื่อง การใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่านศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 โดยมุ่งตอบคำถามว่ารัฐบาลมีการใช้อำนาจรัฐและสร้างความชอบธรรมทางผ่าน ศบค. หรือไม่อย่างไร และการใช้ตัวอย่าง กรณีตัวอย่างที่น่าสนใจที่จะสามารถนำไปใช้เป็นกรณีศึกษาและถอดบทเรียนรูปแบบและแนวทางกลไกการบริหารราชการแผ่นดินในห้วงเวลาดังกล่าวและเป็นบทเรียนที่ดีที่จะนำไปใช้ในการบริหารประเทศในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบริบทที่มาปัจจัยแวดล้อมของการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่าน ศบค.
2. เพื่อศึกษาการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่าน ศบค. ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคม

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักการใช้อำนาจรัฐ

ความหมายของหลักการใช้อำนาจรัฐ

Andersson & Heywood, (2009) ได้กล่าวว่า อำนาจอธิปไตยคือ อำนาจที่แสดงความเป็นใหญ่ ความเป็นอิสระ ความไม่ขึ้นแก่ใครหรือต้องเชื่อฟังคำสั่ง คำบัญชาของผู้ใดที่เหนือตน โดยปราศจากความยินยอมของตน อำนาจอธิปไตย คือ คุณสมบัติขั้นพื้นฐานของรัฐ และเป็นอำนาจสูงสุดที่รัฐจะมีอยู่เหนือประชากรของตน ไม่มีขีดจำกัดใด ๆ ตามกฎหมายที่ใช้อำนาจนั้น ดังเราจะเห็นได้ว่า รัฐเปิดให้บุคคลมีเสรีภาพในการทำใด ๆ ตามความต้องการได้ แต่รัฐก็พร้อมที่จะแสดงอำนาจหรือเข้าไปแทรกแซงการกระทำของประชาชน อำนาจสูงสุดนี้ เรียกว่าอำนาจอธิปัตย์ จึงมีความชอบธรรมที่จะใช้กำลังเหนือบุคคลอื่นในสังคมการเมืองหนึ่ง ๆ

อานันท์ เกียรติสารพิภพ (2561) ได้อธิบายว่า องค์ประกอบที่สำคัญที่สุดของความเป็นรัฐ คือ อำนาจอธิปไตย (Sovereignty) เนื่องจากเป็นอำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศ โดยเป็นอำนาจที่จะบังคับให้

ประชาชนภายในรัฐให้ปฏิบัติหรืองดเว้นปฏิบัติ และยังใช้ในการอ้างสิทธิเพื่อป้องกันไม่ให้กลุ่มอำนาจอื่น ๆ เข้ามามีอำนาจเหนือพื้นที่ที่รัฐนั้น ๆ อ้างอำนาจอธิปไตยอยู่ กล่าวอีกนัยหนึ่ง อำนาจอธิปไตย คือ อำนาจสูงสุดในการปกครองประเทศหรืออำนาจทางกฎหมายที่มีลักษณะเบ็ดเสร็จเด็ดขาด (Final Legal Authority) โดยอำนาจเบ็ดเสร็จเด็ดขาดนั้น จะขึ้นอยู่กับเจตนารมณ์ของประชาชนผู้ที่เป็นเจ้าของอำนาจอธิปไตยที่แท้จริง

ความสำคัญของหลักการใช้อำนาจรัฐ

Montesquieu (มองเตสกีเอร์) เป็นผู้เสนอแนวความคิดเกี่ยวกับการแบ่งแยกอำนาจ โดยได้เสนอหลักการแบ่งแยกองค์กรผู้ใช้อำนาจอธิปไตยออกเป็น 3 ฝ่าย (ถาวร เกียรติทัพบิว, 2546) ได้แก่

1. องค์กรที่ทำหน้าที่นิติบัญญัติ มีหน้าที่ในการตรากฎหมาย อำนาจนิติบัญญัตินี้ต้องมาจากตัวแทนของประชาชน เพื่อทำหน้าที่บัญญัติกฎหมายตามความต้องการของประชาชน และต้องรักษาสิทธิเสรีภาพของประชาชน โดยมีองค์กรที่ใช้อำนาจ คือ รัฐสภา

2. องค์กรที่ทำหน้าที่บริหารประเทศ มีหน้าที่ในการบริหารการปกครอง ตามที่กฎหมายให้อำนาจไว้ และกฎหมายที่ให้อำนาจหน้าที่ไว้นั้นจะต้องมาจากฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งมาจากตัวแทนของประชาชนโดยผู้ปกครองจะปฏิบัติเกินเลยจากที่ประชาชนมอบอำนาจให้ตามกฎหมายไม่ได้ ถ้ามีการใช้อำนาจเกินเลยไปจะมีการควบคุมตรวจสอบ ซึ่งหลักการนี้เรียกว่า "หลักนิติธรรม" (The Rule of Law) โดยมีองค์กรที่ใช้อำนาจ คือ คณะรัฐมนตรี

3. องค์กรที่ทำหน้าที่พิจารณาตัดสินคดีต่าง ๆ มีหน้าที่ในการใช้กฎหมายที่ฝ่ายนิติบัญญัติตราขึ้นให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของฝ่ายนิติบัญญัติตามความต้องการของประชาชน ให้ความยุติธรรมแก่ประชาชน และการถ่วงดุลอำนาจนิติบัญญัติและอำนาจบริหารอีกทางหนึ่งด้วย โดยมีองค์กรที่ใช้อำนาจคือ ศาลยุติธรรม

(วิชญ์ เครื่องาม, 2530) ได้อธิบายแนวคิดของมองเตสกีเอร์ว่า องค์กรผู้ใช้อำนาจต้องเป็นอิสระจากกัน เพื่อคุ้มครองและให้หลักประกันสิทธิเสรีภาพแก่ประชาชน อำนาจตุลาการ อำนาจนิติบัญญัติ และอำนาจบริหารนั้นไม่ควรรวมอยู่ที่บุคคลเพียงคนเดียวหรือองค์กรเดียว นั่นเองเจตนาแท้จริงของมองเตสกีเอร์ ไม่ใช่บอกว่าอำนาจอธิปไตยต้องแบ่งแยกออกเป็น 3 อำนาจ หากแต่เป็นการแบ่งแยกอำนาจอธิปไตยให้องค์กรต่าง ๆ ใช้ เพื่อจะไม่ให้องค์กรใดองค์กรหนึ่งใช้อำนาจเพียงองค์กรเดียว เพราะมองว่าอำนาจนั้นเป็นสิ่งที่ยั่ววนใจ ผู้ใช้อำนาจที่ขาดคุณธรรม อาจใช้อำนาจโดยมิชอบฉะนั้น จึงอาจจะเรียกหลักการแบ่งแยกอำนาจเช่นนี้ได้ว่า ทฤษฎีการแบ่งแยกองค์กรเพื่อใช้อำนาจ อธิปไตย

2. แนวคิดทฤษฎีการสร้างความปลอดภัยทางการเมือง

แนวคิดความปลอดภัยทางการเมือง

Sternberger (1968) ให้คำนิยามความปลอดภัยทางการเมืองว่าเป็นรากฐานแห่งอำนาจปกครองที่ถูกนำไปใช้ใน 2 รูปแบบ ได้แก่ ความตระหนักรู้ในส่วนของผู้ปกครองว่าตนเองมีสิทธิในการปกครองและการให้การยอมรับต่อการปกครองนั้นของผู้ถูกปกครอง

วีระ เลิศสมพร (2562) ได้อธิบาย ตัวชี้วัดความปลอดภัยทางการเมือง สามารถวิเคราะห์ได้ดังนี้ คือ

1. การยอมรับต่อการปกครองนั้นของผู้ถูกปกครอง ซึ่งวัดได้จากระดับการให้การสนับสนุนจากสาธารณชน (degree of public support) ในเรื่องต่าง ๆ อาทิ การออกมาใช้สิทธิ การเข้าเป็นสมาชิก กลุ่ม

ผลประโยชน์และพรรคการเมือง การให้การสนับสนุนยอมรับนโยบายของรัฐบาล และสิ่งที่รัฐบาลขอความร่วมมือในบางกรณี และการให้ความเชื่อมั่นในประสิทธิภาพของระบบยุติธรรม

2. การยอมรับในที่มาของการเข้าสู่อำนาจของผู้ปกครองด้วยการทำตามกฎเกณฑ์ที่มีอยู่
3. การยอมรับว่าผู้ปกครองใช้อำนาจบริหารประเทศอย่างเหมาะสมภายใต้กฎเกณฑ์ กระบวนการ และกฎหมาย
4. การให้การยอมรับว่าผู้ปกครองใช้อำนาจบริหารประเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดของ W. Phillips Shively (2003) ได้เสนอความชอบธรรมทางการเมืองเป็นความรู้สึกของประชาชนที่เชื่อว่ารัฐบาลของตนมีอำนาจหน้าที่และใช้อำนาจหน้าที่นั้นด้วยความเหมาะสม โดย Shively ได้กำหนดแหล่งที่มาของความชอบธรรมทางการเมืองไว้ 4 ประการ ดังนี้

1. ความชอบธรรมที่เกิดโดยผลลัพธ์ (Legitimacy by Results) รัฐบาลอาจจะได้รับและรักษาความชอบธรรมทางการเมืองจากประชาชน โดยให้ในสิ่งที่ประชาชนต้องการ เช่น ความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต ความภูมิใจในความเป็นชาติ และมั่นคงในทางเศรษฐกิจ ถ้ารัฐบาลสามารถจัดเตรียมสิ่งที่ประชาชนต้องการได้ ความชอบธรรมก็จะตามมา
2. ความชอบธรรมโดยความเคยชิน (Legitimacy by Habit) ความชอบธรรมที่เกิดขึ้นโดยอาศัยความคุ้นเคยหรือความเคยชินจนดูเหมือนสิ่งที่เกิดขึ้นได้กลายเป็นความชอบธรรมทางการเมืองไปโดยปริยาย เมื่อมีรัฐบาลประชาชนก็จะปรับพฤติกรรมของการยอมรับปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ที่รัฐบาลกำหนด ต่อมาก็เป็นการง่ายขึ้นอีกที่จะได้รับความร่วมมือเพราะประชาชนมีความเคยชินในการปฏิบัติตามเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว
3. ความชอบธรรมโดยอัตลักษณ์ทางประวัติศาสตร์ ศาสนา หรือทางชาติพันธุ์ (Legitimacy by Historical, Religions or Ethic Identity) รัฐบาลสามารถทำให้ความชอบธรรมของตนเองสูงขึ้นโดยผูกความสัมพันธ์ระหว่างตัวผู้ปกครองกับผู้ถูกปกครองไม่ว่าจะโดยอาศัยประวัติศาสตร์ศาสนา หรือแม้แต่ประเด็นทางชาติพันธุ์ ซึ่งมีตัวอย่างของรัฐใหม่มากมายที่ไม่สามารถสร้างความชอบธรรมด้วยความเคยชินในการปกครองและยังไม่มีทางเลือกทางเศรษฐกิจและสังคมมากพอที่จะสร้างความชอบธรรม
4. ความชอบธรรมโดยผ่านกระบวนการ (Legitimacy by Procedures) ความชอบธรรมลักษณะนี้มาจากการที่มีกระบวนการบางอย่างภายในรัฐ ซึ่งกิจกรรมนั้นสร้างความมั่นใจให้กับประชาชนทำให้เกิดความชอบธรรมในตัวของรัฐบาลภายในหมู่ประชาชนขึ้น ตัวอย่างที่ดี คือ กระบวนการประชาธิปไตย ที่ให้ทุกคนมีส่วนร่วมทั้งการเลือกผู้นำ รวมถึงอาจจะมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายของรัฐ ความชอบธรรมทางการเมืองจากคนส่วนใหญ่ไปโดยปริยาย กระบวนการอื่นเช่น การสืบทอดอำนาจโดยสายเลือด อาทิ กษัตริย์สวรรคตส่งต่อราชบัลลังก์ให้แก่กษัตริย์ผู้เยาว์ แต่กระบวนการดังกล่าวอาจไม่มีความชอบธรรมเมื่อเวลาผ่านไป

กระบวนการสร้างความชอบธรรมทางการเมือง

Guo (2003) อธิบายถึงองค์ประกอบสองส่วนของความชอบธรรมทางการเมือง ซึ่งได้แก่ ส่วนแรก การอ้างเหตุผลถึงที่มา (Original Justification) ของสิทธิอำนาจในการปกครอง และส่วนที่สอง การอ้างเหตุผลถึงเรื่องผลประโยชน์ (Utilitarian Justification) ของประชาชนที่ผู้ปกครองดำเนินการให้เกิดขึ้นตามความต้องการของประชาชน ทั้งนี้ เพื่อสร้างภาพลักษณ์ความชอบธรรมทางการเมืองของผู้ปกครองให้เกิดขึ้นใน

สายตาและการรับรู้ของคนในสังคม อันนำมาซึ่งการให้การยอมรับในตัวผู้ปกครองและการดำรงไว้ซึ่งความมีเสถียรภาพของผู้ปกครอง กล่าวโดยสรุปคือผู้ปกครองที่ต้องการอยู่ในอำนาจอย่างยาวนาน ต้องอธิบายต่อสังคมให้เกิดการยอมรับในที่มาของผู้ปกครองและยอมรับในประสิทธิภาพของการปกครองของตน ซึ่ง Guo ได้ยกรรณการปกครองของระบอบสังคมนิยมของจีนในสมัยเหมาเจ๋อตงจบจนถึงปัจจุบันว่า เหตุใดประชาชนชาวจีนยังคงให้การยอมรับในการปกครองของรัฐบาลจีนมาอย่างสืบเนื่องยาวนาน Guo ให้เหตุผลว่าเกิดจากกระบวนการในการเสริมสร้างความชอบธรรมทางการเมือง 2 ส่วน ดังนี้

องค์ประกอบส่วนแรกของการเสริมสร้างความชอบธรรมแห่งการปกครองว่าด้วยที่มาของผู้ปกครอง (Original Justification) ได้แก่ ปัจจัยการทำให้ประชาชนยอมรับในตัวผู้นำผ่านภาพทฤษฎีความเป็นตัวแทน 3 ประการของผู้นำ (การใช้อำนาจเพื่อประชาชน การเชื่อมความรู้สึกของผู้นำไปยังประชาชน และการมุ่งสร้างสวัสดิการให้กับประชาชน) ปัจจัยการทำให้ประชาชนยอมรับในความรู้ความสามารถของผู้นำ และปัจจัยการทำให้ประชาชนยอมรับในรัฐธรรมนูญและหลักแห่งกฎหมาย

องค์ประกอบส่วนที่สองของการเสริมสร้างความชอบธรรมแห่งการปกครองว่าด้วยการทำคุณประโยชน์ของผู้ปกครองแก่ประชาชน (Utilitarian Justification) ได้แก่ ปัจจัยการนำเอาหลักการภาวะแห่งความทันสมัย (Modernization) มาปรับใช้ในการบริหารประเทศเพื่อประโยชน์สูงสุดกับประชาชน และปัจจัยการดำเนินนโยบายที่เน้นกระจายผลประโยชน์ไปสู่ประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและการสร้างสวัสดิการให้กับประชาชน

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยจะนำองค์ประกอบของแนวคิดการสร้าง ความชอบธรรมในการยกประเด็นให้ประชาชนมีมุมมองและยอมรับให้รัฐจัดการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ผ่านกลไก ศบค. เป็นกรณีพิเศษ โดยมีการออกกฎหมายจากคำสั่งสำนักนายกรัฐมนตรี ข้อกำหนด ออกตามความในมาตรา 9 และประกาศสถานการณ์ฉุกเฉิน ที่รัฐออกมาบังคับใช้ในการแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 เพื่อแสวงหาแนวทางในการสร้างความชอบธรรมของรัฐบาล

3. แนวความคิดเกี่ยวกับภัยคุกคามรูปแบบใหม่

ภาราดา ชัยนิคม (2560) ได้กล่าวว่า แนวคิดภัยคุกคามทางความมั่นคง ตามหลักทฤษฎีทางรัฐศาสตร์ระหว่างประเทศ สามารถแบ่งได้เป็น 2 แบบ คือ ภัยแบบดั้งเดิม (Traditional Threat) และ ภัยคุกคามแบบใหม่ (Non-traditional Threat) ซึ่งภัยคุกคามแบบดั้งเดิม เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับความตึงเครียดและข้อขัดแย้งระหว่างรัฐต่อรัฐในทางการทหารหรือทางการเมือง เกิดขึ้นในรูปแบบของการสู้รบและสงครามระหว่างประเทศ ยังรวมไปถึงการบ่อนทำลาย ก่อวินาศกรรม จารกรรมที่มีการกระทำในลักษณะรัฐต่อรัฐ ส่วนภัยคุกคามแบบใหม่ จะเป็นเรื่องที่ไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับภารกิจของกองทัพ สามารถกล่าวได้ว่าเป็นภัยคุกคามในทุก ๆ มิติ เช่น เรื่องการจัดการปัญหาไฟป่าและหมอกควัน การรับมือกับภัยพิบัติ การเกิดขึ้นของสภาวะโลกร้อน การอพยพและลี้ภัย ปัญหาการค้ามนุษย์ การค้ายาเสพติดข้ามชาติ สงครามไซเบอร์ และที่เราเห็นประจักษ์ในปัจจุบันคือ ภัยจากโรคระบาด ที่อาจจะเกิดโดยไม่ได้ตั้งใจ หรือเป็นสงครามชีวภาพ (Biological Warfare)

เนื่องจาก Non-traditional Security เป็นการนิยามของปัญหาความมั่นคง ที่เกิดมาไม่นานนัก การที่จะจำแนกว่าสิ่งใดเป็น Non-traditional หรือ Traditional Security นั้นจึงยังไม่มีกำหนดกฎเกณฑ์ชัดเจน

นัก แต่ก็กำหนดแนวทางการที่จะจำแนกว่าปัญหาใดเป็นปัญหา Traditional Security หรือ Non-traditional Security ขึ้นแรกนั้นเราต้องสามารถจำแนกได้ว่าอะไรคือ Security (ภัยความมั่นคง) (ภูมิใจ เลขสุนทรากกร ปิยะนุช ปิ้ว และศิริชัย สิริโรจน์บริรักษ์, 2560) โดยการจะตอบว่าอะไรคือภัยความมั่นคง ต้องสามารถตอบได้ว่า 1) อะไรที่กำลังถูกคุกคาม 2) ใครเป็นผู้คุกคาม 3) มีวิธีใดบ้างที่จะตอบโต้ และ 4) ใครที่ถูกคาดหวังให้มาแก้ปัญหาภัยคุกคาม

ยกตัวอย่าง ภัยคุกคามจากการรุกรานรัฐอื่น ผู้ที่ถูกคุกคาม คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในดินแดนของรัฐที่กล่าวว่าการรุกรานจะนำมาซึ่งการเปลี่ยนแปลงในชีวิตตน ผู้คุกคาม คือ รัฐที่ทำการคุกคาม วิธีตอบโต้ของรัฐสามารถมีได้หลายวิธีทั้งการใช้กำลัง และการใช้มาตรการทางเศรษฐกิจ โดยผู้ที่ถูกคาดหวังในกรณีที่มีรุกรานเกิดขึ้น คือ รัฐบาลหรือรัฐที่ปกครองประชาชนในรัฐที่ถูกรุกราน และสุดท้ายผู้ที่จ่าย คือ ประชาชนของรัฐ เราถึงเห็นได้ว่าการเชื่อมโยงของความคาดหวังที่ประชาชนมีต่อรัฐที่จะต้องแก้ปัญหา ก่อให้เกิดคำว่าภัยความมั่นคง

ทฤษฎีความมั่นคงวิวัฒน์

เป็นเครื่องมือสำคัญในการทำความเข้าใจความหมายว่าด้วยภัยคุกคามและความ (ไม่) มั่นคง และเป็นทรัพยากรทางปัญญาของสำนักโคเปนเฮเก้น ซึ่งมี Ole Wæver และ Barry Buzan เป็นนักทฤษฎีคนสำคัญ ทฤษฎีดังกล่าวช่วยให้เราเข้าใจว่า “ใครเป็นผู้กำหนดความหมายของความมั่นคง ในประเด็นอะไรที่เป็นภัยคุกคาม สำหรับใครซึ่งเป็นวัตถุอ้างอิง เหตุใดจึงเป็นเช่นนั้น แล้วมีผลอย่างไร และภายใต้เงื่อนไขอะไร” (Buzan, Weever, & Wilde, 1998) ในกระบวนการกำหนดว่าประเด็นใดเป็นปัญหาความมั่นคงนั้น “ความมั่นคงวิวัฒน์” คือ การขยับประเด็นปัญหาสาธารณะที่อยู่ในการเมืองแบบปกติให้ขึ้นมามีความหมายใหม่และอยู่ในวาระความมั่นคงด้วยการใช้วาทกรรมว่าประเด็นดังกล่าวเป็นภัยคุกคามที่ดำรงอยู่จริง ด้วยเหตุนี้การกำหนดใช้มาตรการพิเศษและฉุกเฉินจึงเป็นสิ่งจำเป็นและมีความชอบธรรม

กระบวนการประกอบสร้าง “ความมั่นคง” (Securitization) (Wongsawangpanich, 2021) อันได้แก่ กระบวนการที่ทำให้ประเด็นหนึ่ง ๆ กลายเป็นเรื่องความมั่นคงของประเทศ ทั้ง ๆ ที่เรื่องนั้นมีความเป็นการเมือง ซึ่งควรเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสียหรือหรือถกเถียงถึงนิยามความหมาย รวมถึงวิธีการรับมือกับเรื่องดังกล่าว กระบวนการประกอบสร้างความมั่นคงเริ่มจากวาทกรรม (Speech Acts) แปลไทยเป็นไทยคือ คำพูดสื่อสารเพื่อโน้มน้าว ชื่นนำ หรือสร้างความนิยมให้แก่ความเชื่อบางอย่าง ผู้พูดมักอาศัยเรื่องเล่าทางประวัติศาสตร์และกรอบทางวัฒนธรรมซึ่งมีอิทธิพลต่อความคิดทางสังคมของผู้ฟังอยู่ก่อนแล้ว เรื่องเล่าเกี่ยวกับความมั่นคงจึงทรงพลังทางวัฒนธรรม และผูกโยงอยู่กับวาทกรรมชุดอื่น ๆ เสมอ

แนวคิดและทฤษฎีด้านความมั่นคง

Buzan (2014) ได้วิเคราะห์ระดับของความมั่นคงว่าสามารถแบ่งได้เป็น 3 ระดับ ได้แก่ ระดับบุคคล (Individual Security) ระดับชาติ (National Security) และระดับระหว่างประเทศ (International Security) พร้อมทั้งกล่าวว่าแนวคิด เกี่ยวกับความมั่นคงจะต้องมองในภาพรวมให้เห็นว่าความมั่นคงทั้ง 3 ระดับ มีความสัมพันธ์กันอย่างแน่นแฟ้น การพิจารณาความมั่นคงในระดับใดระดับหนึ่งได้อย่างถ่องแท้จะต้องพิจารณาความสัมพันธ์กันอีก 2 ระดับด้วย หากจะพิจารณาเฉพาะความมั่นคงในระดับใดระดับหนึ่งอย่างเป็นเอกเทศ ก็จะได้แนวความคิดที่ไม่ตรงกับความเป็นจริง

จุลชีพ ชินวรรณ (2547) กล่าวว่าความมั่นคง (Security) เป็นแนวคิดที่สำคัญอีกแนวคิดหนึ่งในวิชาความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ โดยทั่ว ๆ ไปมัก หมายถึง ความเป็นอิสระหรือสภาวะปลอดจากภัยคุกคามต่อคุณค่าที่สำคัญ ในระยะแรก ๆ แนวคิด “ความมั่นคง” ก็ได้รับอิทธิพลจากสงครามเย็นและสำนักมองโลกตามจริง (Realist) เช่นเดียวกับแนวคิด “ยุทธศาสตร์” เพียงแต่ความมั่นคง เน้นมิติทางทหารโดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยคุกคามทั้งจากอาวุธยุทธศาสตร์หรืออาวุธนิวเคลียร์และอาวุธในแบบ (Conventional Weapons) อื่น ๆ ด้วย รัฐจะมั่นคงก็ต่อเมื่อไม่เผชิญกับภัยคุกคามที่อาจส่งผลกระทบต่อคุณค่าที่มีความสำคัญยิ่ง อีกทั้งต้องสามารถที่จะรักษาคุณค่าเหล่านี้ได้ถ้าถูกทำลาย ดังนั้น ความมั่นคงในความหมายแคบจึงเกี่ยวข้องกับความสามารถของรัฐและสังคมที่จะรักษาเอกลักษณ์อย่างมีอิสรภาพและบูรณภาพ นั่นคือป้องกันเอกราชอธิปไตยบูรณภาพแห่งดินแดนและเอกลักษณ์ทางสังคม

วิธีดำเนินการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) โดยเน้นการวิเคราะห์ตัวบท (Textual Analysis) จากการศึกษาค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคำสั่ง ข้อสั่งการ นโยบายและมาตรการที่ออกมาบังคับใช้ให้ห้วงเวลาที่เกิดการแพร่ระบาดระหว่างเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2564 มีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการค้นคว้าข้อมูลจากคำประกาศ แถลงการณ์ ข้อกำหนด คำสั่งที่เกี่ยวข้องกับศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 หรือ ศบค. รวมไปถึงคำสั่งของคณะกรรมการ ศบค. ในระดับต่าง ๆ ทั้งส่วนกลาง และระดับจังหวัด ที่มาจากกลไกการทำงาน ศบค.

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นการรวบรวมข้อมูล แนวคิด ทฤษฎีจากหนังสือ เอกสารทางวิชาการ บทความวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ ภาคนิพนธ์ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมไปถึงข้อมูลจากสื่ออิเล็กทรอนิกส์ทั้งที่เป็นภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพื่อนำมาวิเคราะห์และอธิบาย

ข้อมูลทั้งหมดที่ได้จากการรวบรวมนำมาวิเคราะห์ โดยใช้การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) ใช้กรอบการวิเคราะห์ 3 มิติ ของ Fairclough เพื่อเรียบเรียงและนำเสนอให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาต่อไป

แหล่งข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

1. ข้อมูลเอกสาร

1) คำสั่งนายกรัฐมนตรี ที่เกี่ยวข้องกับการระบาดของโรคโควิด 19 แถลงการณ์สำนักนายกรัฐมนตรี ข้อกำหนด ออกตามความในมาตรา 9 และประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินที่ได้ประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา

2) เอกสารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย เช่น ข้อมูลโครงสร้างการทำงานของศูนย์บริหารสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 ทั้ง ศบค. ส่วนกลางที่มีนายกรัฐมนตรีเป็นประธาน และศบค.มท. ระดับจังหวัดที่มีกระทรวงมหาดไทยดูแลรับผิดชอบ

2. ข้อมูลการแถลงสถานการณ์โควิด-19

1) ข้อมูลการแถลงสถานการณ์โควิด-19 ของทีมโฆษก ได้แก่ นายแพทย์ทวีศิลป์ วิษณุโยธิน โฆษก ศบค. และแพทย์หญิงอภิสมัย ศรีรังสรรค์ ผู้ช่วยโฆษก ศบค. ที่มีการชี้แจงเหตุผลในการประกาศในข้อกำหนดหรือคำประกาศต่าง ๆ ที่สำคัญ

2) ข้อมูลประเภทเอกสาร ได้แก่ ข้อมูลจากสื่อสิ่งพิมพ์ โทรทัศน์และอินเทอร์เน็ตที่ได้มีการรวบรวมบทสัมภาษณ์ บทวิเคราะห์ทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

วิธีการคัดเลือก

1. การคัดเลือกคำสั่งคณะกรรมการ ศบค. ชุดใหญ่ (ส่วนกลาง) ที่สำคัญ ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกคำสั่งนายกรัฐมนตรี และข้อกำหนดออกตามความในมาตรา 9 ที่ลงนามโดยพล.อ.ประยุทธ์ จันทร์โอชา และประกาศลงในราชกิจจานุเบกษา ที่มีวาทกรรมเกี่ยวกับการใช้อำนาจของรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด-19 เพื่อนำมาวิเคราะห์เนื้อหาและสาระสำคัญของมาตรการทางกฎหมายหรือคำสั่งที่เกี่ยวข้องกับการใช้อำนาจของรัฐบาล ในห้วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2564

2. การคัดเลือกคำสั่ง ศบค. ระดับจังหวัดและระดับท้องถิ่น ผู้วิจัยได้ทำการคัดเลือกคำสั่งของศูนย์ปฏิบัติการควบคุมโรคของกระทรวงมหาดไทยที่เป็นคำสั่งออกโดยปลัดกระทรวงมหาดไทยในฐานะหัวหน้าผู้รับผิดชอบในการแก้ไขสถานการณ์ฉุกเฉิน และคำสั่งคณะกรรมการโรคติดต่อระดับจังหวัด ในห้วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ถึงสิงหาคม พ.ศ. 2564

การวิเคราะห์ข้อมูล

หลังจากผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ เรียบร้อยแล้ว ในขั้นตอนการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาและใช้ข้อมูลคำสั่งคณะกรรมการ ศบค. ชุดใหญ่ (ส่วนกลาง) ที่ประกาศในห้วงเดือนมีนาคม พ.ศ. 2563 ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2564 ได้แก่ คำสั่งนายกรัฐมนตรี ในปี พ.ศ. 2563 -2564 จำนวน 53 ฉบับ (มีนาคม พ.ศ. 2563 - สิงหาคม พ.ศ. 2564) และข้อกำหนด ออกตามความในมาตรา 9 จำนวน 32 ฉบับ (มีนาคม พ.ศ. 2563 – สิงหาคม พ.ศ. 2564) นำมาวิเคราะห์ตามแนวคิดและทฤษฎีที่ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1. การวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์เป็นกรอบในการวิเคราะห์ เพื่อแสดงให้เห็นภาษาในตัวบท (Text) จากการเลือกและเรียบเรียงถ้อยคำในรูปแบบต่าง ๆ ที่เป็นวัจนกรรมทางภาษาที่รัฐใช้สื่อสารและแสดงให้เห็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างประชาชนกับภาครัฐผ่านกลไก ศบค. ในการยกระดับสถานการณ์ฉุกเฉินของโควิด-19 ให้เทียบเท่ากับภาวะสงคราม ซึ่งมีแตกต่างกับวิกฤตการณ์แบบอื่น ๆ เช่น เกิดอุทกภัยหรือแผ่นดินไหว

2. การวิเคราะห์กระบวนการประกอบสร้างความมั่นคง (Securitization) ของรัฐที่ใช้ ศบค. เป็นผู้สื่อสารผ่านการแถลงการณ์ประจำวัน เพื่อสร้างการรับรู้ให้กับประชาชนด้วยการยกประเด็นการแพร่ระบาดโควิด-19 เป็นภัยคุกคามประเทศ และเป็นสถานการณ์ที่ไม่ปกติจำเป็นจะต้องมีการประกาศคำสั่งและข้อกำหนดต่าง ๆ ในลักษณะพิเศษเพื่อแก้ไขปัญหาการแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 ด้วยความชอบธรรมทางการเมือง

การนำเสนอข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสนอผลการศึกษาวิเคราะห์ในเชิงพรรณนา (Descriptive Analysis) โดยเขียนบรรยายผลการศึกษาประกอบข้อมูลตาราง ข้อมูลแผนภาพแสดงรายละเอียดต่าง ๆ รวมทั้งการวิเคราะห์ข้อมูลอย่างละเอียดจากการวิเคราะห์ด้วยทฤษฎีการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์ (Critical Discourse Analysis) และการวิเคราะห์จากการวิจัยเอกสาร (Documentary Research) เพื่อนำเสนอตามวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

1. บริบทที่มาและปัจจัยแวดล้อมของการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่านศบค. ผลการวิจัยพบว่า การแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโควิด-19 รัฐถือว่าเป็นภัยคุกคามรูปแบบใหม่ (Non-Traditional Threats) ซึ่งส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองโลก และยังก่อให้เกิดแนวความคิดและพฤติกรรมของประชาคมโลกที่เปลี่ยนไปจากเดิม ทั้งพฤติกรรมในระยะสั้นและบางพฤติกรรมจะคงอยู่อย่างถาวร แบบความปกติในรูปแบบใหม่ (New Normal) ซึ่งเริ่มต้นตั้งแต่ระดับบุคคล ระดับสังคม ไปจนถึงระดับประเทศ อันส่งผลให้เกิดความมั่นคงของโลกที่เปลี่ยนไปจากเดิม การวิเคราะห์ในมุมมองความมั่นคง (security) จะพบว่าวิกฤตโควิด-19 เป็นภัยคุกคามที่เกิดจากตัวแสดงที่ไม่ใช่รัฐ ไม่ได้มุ่งรุกรานหรือยึดครองดินแดนของรัฐ แต่คุกคามต่อความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ส่งผลกระทบต่อความมั่นคงในด้านต่าง ๆ เช่น เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ซึ่งหากรัฐบาลไม่สามารถแก้ไขปัญหาภัยคุกคามรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพแล้ว นอกจากประชาชนจะขาดความปลอดภัยและไม่มีความสุขแล้ว รัฐบาลก็จะเกิดความสั่นคลอนตามไปด้วย

รัฐจึงมีความพยายามในการใช้อำนาจรัฐโดยการใช้กระบวนการผลิตสื่อตัวบทที่ปรากฏในการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองนั้นถูกนำเสนอโดยทีมโฆษกของศูนย์บริหารสถานการณ์โควิด-19 (ศบค.) มีความพยายามนำเสนอความรู้ ความเชื่อ เหตุผล อัตลักษณ์ รวมถึงสร้างความสัมพันธ์ให้เกิดความใกล้ชิดระหว่างผู้นำเสนอตัวบท (ทีมโฆษก) และผู้รับสาร (ประชาชน) โดยมีการใช้คำศัพท์ เป็นวิธีสำคัญที่ใช้เพื่อเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับโควิด 19 ในคำสั่งของ ศบค. ส่วนกลางและ ศบค. ส่วนภูมิภาค ประกอบด้วย 1) เพื่อแสดงว่าหน้าที่ควบคุมจัดการโรคเป็นของรัฐ 2) เพื่อบอกว่ามีสิ่งที่จะช่วยป้องกันโรค 3) เพื่อแสดงสาเหตุของโรคหรือการแพร่ระบาด 4) เพื่อกำหนดคำศัพท์แสดงข้อเสียของโรคโควิด 19 5) เพื่อแสดงสถานภาพของประชาชนในช่วงโรคระบาด 6) เพื่อแสดงการสั่งสอนตักเตือนประชาชนในสถานการณ์โรคระบาด 7) เพื่อแสดงการลดทอนปัญหาโรคโควิด 19 ระบาด 8) เพื่อสร้างสภาวะร่วมระหว่างรัฐกับประชาชนเพื่อการควบคุมจัดการโรคโควิด 19 9) เพื่อกำหนดคำศัพท์เกี่ยวกับอาการของโรคโควิด 19 และ 10) เพื่อกำหนดให้โรคโควิด 19 เป็นสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ในสังคม ขณะเดียวกัน มีการใช้ประโยคเป็นวิธีหนึ่งที่ใช้เพื่อเสนอชุดความคิดเกี่ยวกับการจัดการควบคุมจัดการสถานการณ์การแพร่ระบาดโควิด 19 ในกลไก ศบค. นี้มีการใช้ประโยคชนิดต่าง ๆ โดยแบ่งประโยคตามการเชื่อมความรูปประโยคที่พบ คือ ประโยคเป็นเหตุเป็นผล ประโยคคล้ายตาม ประโยคขัดแย้ง ประโยคแสดงเงื่อนไข และประโยคบอกเป้าหมายหรือที่มา

2. การใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่าน ศบค. ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคม ผลการวิจัยพบว่า กลไกการใช้อำนาจรัฐเพื่อสร้างความชอบธรรมโดยใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ส่งผลกระทบต่อประชาชนได้รับความเดือดร้อนและจำกัดสิทธิอำนาจของประชาชน โดยรัฐมีอำนาจในการกำหนดแนวทางหรือมาตรการต่าง ๆ เป็นผู้ให้ความช่วยเหลือ และมีสถานะที่ดั่งามสูงส่งและไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งของสาเหตุของปัญหา แต่เป็นผู้ควบคุมจัดการปัญหา ส่วนประชาชนอยู่ในฐานะเป็นสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคม จึงต้องได้รับการดักเตือน ควบคุม แนะนำ ให้ปฏิบัติตามมาตรการรัฐ เป็นผู้ที่ต้องได้รับการช่วยเหลือจากรัฐ อีกทั้งการปฏิบัติตามนโยบายรัฐถือเป็นการให้ความร่วมมือที่ดี เนื่องจากมาตรการหรือนโยบายรัฐถูกผูกโยงกับอุดมการณ์เรื่องชาติและการทำเพื่อชาติที่มักปรากฏในสื่อต่าง ๆ นอกจากนี้ ประชาชนถูกยอมรับว่าเป็นสาเหตุของปัญหาและมีหน้าที่จัดการแก้ไขปัญหามาตรการรัฐ วิธีโน้มน้าวประชาชนให้ปฏิบัติตาม คือ การสร้างมโนอุปลักษณ์ว่าโรคโควิด 19 เป็น “ศัตรู” หรือ “ข้าศึก” ที่ประชาชนมีหน้าที่ “ต่อสู้อย่างเข้มข้น” หรือใช้คำศัพท์ในเชิงต่อสู้ในกีฬาชกมวยว่า “การดอยาคก” ทั้งนี้ เพื่อประโยชน์ของชาติ กล่าวได้ว่า ปัญหาโควิด 19 ถูกกระจายสู่คนในสังคมในฐานะพลเมืองของรัฐอย่างทั่วถึง

ผลการวิจัยนี้ได้ตอบคำถามและวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่ตั้งมาโดยรัฐมีการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในการจัดการปัญหาสถานการณ์โควิด -19 ผ่านกลไก ศบค. ซึ่งรัฐมีการใช้อำนาจรัฐระบอบรวมศูนย์และรูปแบบที่ไม่เป็นประชาธิปไตยโดยนำประเด็นด้านสาธารณสุขมากล่าวอ้างเป็นวาทกรรมทำให้เกิดข้อบกพร่องและความขัดแย้ง ไม่ว่าจะเป็นประเด็นปัญหาด้านกฎหมาย ที่ส่วนใหญ่เกิดจากการใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉิน ที่ไม่ตรงเจตนารมณ์ของกฎหมาย ปัญหาทางสังคมที่มีการจำกัดสิทธิเสรีภาพของประชาชนอย่างไร้ขอบเขต รวมไปถึงปัญหาการเมืองที่ใช้อำนาจรัฐจัดการกับผู้ที่อยู่ฝ่ายตรงข้ามไม่ชอบด้วยกฎหมาย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการใช้อำนาจรัฐในช่วงการจัดการกับสถานการณ์โควิด-19 ขาดความชอบธรรม

อภิปรายผล

1. บริบทที่มาและปัจจัยแวดล้อมของการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่าน ศบค. พบว่า ประเทศไทยก็เป็นหนึ่งในประเทศที่ได้มีการประกาศสถานการณ์ฉุกเฉินและนำกฎหมายต่าง ๆ มาใช้เพื่อจัดการกับสถานการณ์โรคระบาด โดยเฉพาะอย่างยิ่ง พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ และประกาศ คำสั่งต่าง ๆ อันเป็นกฎหมายลำดับรองของ พ.ร.ก. ดังกล่าว หนึ่งในผลของชุดคำสั่งว่าด้วยสถานการณ์ฉุกเฉินดังกล่าว คือ การรวมอำนาจในการบริหารประเทศให้แก่นายกรัฐมนตรีแต่เพียงผู้เดียว ซึ่งแม้แนวคิดการใช้อำนาจให้กับบุคคลเดียวผ่านสถาบันหรือกลไกอย่าง ศบค. บริหารประเทศเพื่อให้วิกฤตคลี่คลายลง จะได้รับการยอมรับจากนักทฤษฎีรัฐและแนวคิดว่าการจัดสร้างสถาบันของ L' Etat et Notion D' institution (เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์, 2548) โดยแนวคิดนี้เห็นว่าชาติหรือผู้นำประเทศจะผู้ก่อตั้งสถาบันภายใต้รัฐขึ้นเพื่อเป็นตัวแทนที่ทำการแทนรัฐ อีกทั้งยังเป็นแนวปฏิบัติที่มีมาตั้งแต่โบราณและยังปรากฏในระบบกฎหมายต่าง ๆ ของรัฐสมัยใหม่ อย่างไรก็ตาม นักทฤษฎีบางคนเห็นว่าอำนาจดังกล่าวจำเป็นต้องอยู่ภายใต้กฎหมายและการตรวจสอบตามหลักการถ่วงดุลและแบ่งแยกอำนาจ อีกทั้งแนวคิดดังกล่าวไม่สามารถแยกอำนาจทางการเมือง

ให้อิสระจากตัวบุคคล ยิ่งไปกว่านั้น รัฐบาลอาจใช้อำนาจเกินขอบเขตของหลักการใช้อำนาจรัฐที่ไม่ชอบด้วยกฎหมายและมีนักวิชาการพยายามแบ่งแยกอำนาจทางการเมืองออกจากตัวบุคคลอีกด้วย

2. การใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองผ่าน ศบค. ที่ส่งผลกระทบต่อประชาชนและสังคม พบว่า เมื่อพิจารณาข้อกำหนดที่ออกตาม พ.ร.ก.การบริหารราชการในสถานการณ์ฉุกเฉิน พ.ศ. 2548 (พ.ร.ก.ฉุกเฉิน) ในแง่กฎหมาย มาตรการปิดเมืองเป็นมาตรการที่ถือว่ากระทบต่อสิทธิและเสรีภาพของประชาชนค่อนข้างรุนแรง ซึ่งจะต้องปฏิบัติตามเงื่อนไขที่รัฐธรรมนูญกำหนดไว้สำหรับการจำกัดสิทธิและเสรีภาพดังกล่าวอย่างเคร่งครัด อย่างไรก็ตาม เนื่องจากประเทศไทยใช้ พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ เป็นเครื่องมือจัดการกับสถานการณ์โรคโควิด 19 ซึ่งแม้จะให้ความสะดวกแก่รัฐบาลที่สามารถใช้ “อำนาจพิเศษ” ได้อย่างกว้างขวาง สอดคล้องกับทฤษฎีสถานะยกเว้น (State of Exception) ซึ่งเป็นเรื่องของการเอาอำนาจไปรวมศูนย์ไปไว้กับผู้ปกครองเพียงคนเดียว เพื่อใช้อำนาจพิเศษนั้นในการจัดการแก้ไขปัญหาบางสถานการณ์ และผลในแง่ผลกระทบต่อประชาชนนั้นพบว่า มีความสอดคล้องกับผลการศึกษาของศูนย์นโยบายเพื่ออนาคต (2564) ที่ศึกษาเรื่องโควิด-19 การล็อกดาวน์ และผลกระทบต่อเศรษฐกิจปากท้องของประชาชน ได้แสดงให้เห็นผลว่า มาตรการล็อกดาวน์ส่งผลกระทบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจและการเดินทาง ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและปากท้อง และผลกระทบต่อการทำงานอย่างมาก ถึงแม้มีการให้เงินเยียวยาสำหรับ 9 กิจกรรม ซึ่งจะไม่สอดคล้องกับผลกระทบที่เกิดขึ้น นอกจากนี้ พ.ร.ก. ฉุกเฉินฯ เป็นกฎหมายที่มุ่งเน้นการให้อำนาจแก่ฝ่ายบริหาร แต่ไม่ได้วางมาตรการเพื่อเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจากการใช้อำนาจดังกล่าวไว้ด้วย การเยียวยาผู้ได้รับผลกระทบจึงเป็นประเด็นทางนโยบาย กล่าวคือ ขึ้นอยู่กับการตัดสินใจของรัฐบาลว่าจะเยียวยาหรือไม่อย่างไร ภายใต้หลักเกณฑ์และเงื่อนไขใด มากกว่าจะเป็นสิทธิเรียกร้องทางกฎหมายของผู้ได้รับผลกระทบโดยตรง ปัญหาที่เกิดขึ้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะที่ประเทศไทยเพียงประเทศเดียวอย่างในสหราชอาณาจักรพบว่า งานวิจัยของ Stephen Thomson และ Eric C Ip (2020) รัฐบาลอังกฤษพยายามการจัดตั้งสภาพเสถียรภาพส่วนบุคคลเพื่อจัดการกับปัญหาโรคระบาดโควิด 19 ซึ่งผลการวิจัยของ Stephen Thomson และ Eric C Ip เห็นว่าการกระทำดังกล่าวถือเป็นแบบอย่างที่ดีอันตรงต่อระบอบประชาธิปไตย ในการจำกัดเสรีภาพของพลเมือง เสรีภาพขั้นพื้นฐาน จริยธรรมในการดูแลสุขภาพและศักดิ์ศรีของมนุษย์

จากการวิเคราะห์ปฏิบัติการทางสังคม พบว่าชุดคำสั่งของ ศบค.ในการจัดการกับโรคโควิด 19 กับสอดคล้องกับชุดความคิดแบบดั้งเดิมในสังคมไทย คือ แนวคิดเรื่องอุดมการณ์ชาติ โดยรัฐมีสถานะเหนือกว่าแยกออกจากประชาชน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญข้าว คงเดชา (2563) เห็นว่ารัฐมีหน้าที่รับผิดชอบต่อความเป็นอยู่ของประชาชน โดยใช้กระบวนการประกอบสร้างความมั่นคงเพื่อเปิดโอกาสให้มีการใช้สถานะฉุกเฉินที่อยู่เหนือการควบคุมภายใต้ระบอบประชาธิปไตย เพื่อจัดการกับปัญหาโดยมีหน้าที่ในการเสริมสร้างสาธารณสุขให้ทุกกลุ่มคนภายในประเทศสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

หน่วยงานภาครัฐ ควรสร้างตัวบทวาทกรรม ที่คำนึงถึงการเคารพสิทธิและเสรีภาพของประชาชน เพื่อสร้างการยอมรับ และการมีส่วนร่วมของประชาชนทุกภาคส่วนในการจัดการสถานการณ์ฉุกเฉินที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต

2. ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

ประชาชน และ/หรือ ผู้มีส่วนได้เสีย ควรมองกลไกการทำงานของ ศบค. ที่เป็นตัวแทนของรัฐบาลในหลายแง่มุม เพื่อให้เกิดมุมมองที่รอบด้าน และเข้าใจความเป็นกลไกเชิงสถาบันภายใต้สถานการณ์ฉุกเฉิน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความพึงพอใจ และรูปแบบการนำเสนอตัวบทชุดคำสั่งของ ศบค. เพื่อให้ทราบถึงผลตอบรับ และการรับรู้และทัศนคติของประชาชน ที่มีต่อภาพรวมการสื่อสาร และวาทกรรมการใช้อำนาจรัฐและการสร้างความชอบธรรมทางการเมืองในการจัดการสถานการณ์อื่น ๆ ของ ศบค.

2. ควรเพิ่มเติมการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกที่มิใช่ ศบค. เพื่อเป็นข้อมูลปฐมภูมิ สำหรับกระบวนการผลิตตัวบทวาทกรรมในฐานะผู้นำเสนอตัวบทหลัก

3. ควรศึกษาการวิเคราะห์วาทกรรมเชิงวิพากษ์เพื่อเปรียบเทียบระหว่างชุดคำสั่งของ ศบค. กับชุดคำสั่งการจัดการปัญหาโควิดของประเทศอื่น ๆ ที่ใช้ในสถานการณ์ฉุกเฉิน ซึ่งอาจใช้การนำเสนอวาทกรรมในรูปแบบเดียวกัน เพื่อเปรียบเทียบดูความแตกต่างและผลสำเร็จในการจัดการปัญหา

เอกสารอ้างอิง

- เกรียงไกร เจริญธนาวัฒน์. (2548). *แนวความคิดว่าด้วยรัฐ* (ตอนที่ 1). ค้นเมื่อ 15 มิถุนายน 2564, จาก <http://www.pub-law.net/publaw/view.aspx?id=295>
- ขวัญข้าว คงเดชา. (2563). *ไวรัสสู่อันและการแพร่กระจายของอำนาจรัฐ*. สำนักนวัตกรรมเพื่อประชาธิปไตย. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- จุลชีพ ชินวรรณโณ. (2547). *ความสัมพันธ์ระหว่างประเทศ แนวคิด ทฤษฎีและกรณีศึกษา*. กรุงเทพฯ: คณะรัฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- ถาวร เกียรติทับทิว. (2546). หลักการแบ่งแยกอำนาจและความสัมพันธ์ขององค์กรที่ใช้อำนาจอธิปไตยตามแนวคิดของมองเตสกีเออ. *วารสารพัฒนบริหารศาสตร์*, 43(3), 155-184.
- ภาราดา ชัยนิคม. (2560). *รัฐไทยกับกรอบแนวคิดภัยความมั่นคงรูปแบบใหม่* (การศึกษาอิสระรัฐศาสตรบัณฑิต). มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์.

ภูมิใจ เลขสุนทรการ ปิยะนุช ปิ๋บัว และศิริสีย์ สิริโรจน์บริรักษ์. (2560). แนวทางการสร้างความร่วมมือในการต่อต้านภัยคุกคามไม่ตามแบบระหว่างราชอาณาจักรไทย สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาวและ

- สาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมา: กรณีศึกษา เส้นทางเชื่อมต่อระหว่างเชียงรายหลวงน้ำทา-สิบสองปันนา-เชียงตุง. *วารสารสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ*, 8(1), 49-67.
- รุ่งฤทธิ์ เพชรรัตน์. (2564). พ.ร.ก.ฉุกเฉิน และ ศบค. จะมีไว้ทำไม หากแก้ไข พ.ร.บ.โรคติดต่อ และสถานการณ์ฉุกเฉินด้านสาธารณสุข. ค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2564, จาก <https://plus.thairath.co.th/topic/speak/100495>
- วีระ เลิศสมพร. (2562). *รัฐบาลไทยกับความชอบธรรมทางการเมือง*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.
- วิชญ์ เครื่องาม. (2530). *กฎหมายรัฐธรรมนูญ*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์บรรณการ.
- ศูนย์นโยบายเพื่ออนาคต. (2564). *โควิด-19 การล็อกดาวน์ และผลกระทบต่อเศรษฐกิจปากท้องของประชาชน*. ค้นเมื่อ 4 ธันวาคม 2564, จาก <https://think.moveforwardparty.org/article/economy/1453/#1>
- สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (TDRI). (2563). *ปัญหาการกักตุนสินค้าจำเป็นในช่วงวิกฤติการโควิด-19. โครงการประเมินผลกระทบของโควิด-19 ต่อสังคมและเศรษฐกิจ (รายงานการวิจัย)*. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.).
- สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2563). *หนังสือแจ้งมติคณะรัฐมนตรี เรื่อง การจัดตั้งศูนย์บริหารสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (โควิด-19)*. กรุงเทพฯ: สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี.
- อานันท์ เกียรติสารพิภพ. (2561). *หลักการแบ่งแยกอำนาจ*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.
- Andersson, S. & Heywood, P. M. (2009). *The Politics of Perception: Use and Abuse of Transparency International's Approach to Measuring Corruption*. Research December 15, 2022, from <https://doi.org/10.1111/j.1467-9248.2008.00758>
- Buzan, B. (2014). *An Introduction to the English School of International Relations*. Massachusetts: Polity Press.
- Buzan, B., Waeber, O. & Wilde, J. de. (1998). *Security: A New Framework for Analysis*. London: Lynne Rienner.
- Guo, B. (2003). Political Legitimacy and China's Transition. *Journal of Chinese Political Science*, 8, 1-25.
- Johns Hopkins CSSE. (2021). *อัปเดตสถานการณ์ ไวรัสโคโรนา โดย Johns Hopkins CSSE*. ค้นเมื่อ 30 พฤษภาคม 2564, จาก <https://www.terrakkk.com/page/coronavirus>
- Shively, W. P. (2003). *Power and Choice: An Introduction to Political Science*. New York: McGraw Hill.
- Sternberger, D. (1968). Legitimacy. In D.L. Sills (Ed.). *International Encyclopedia of the Social Sciences* Vol. 9 (244). New York: Macmillan.

- Thomson, S. & Ip, E. C. (2020). COVID-19 emergency measures and the impending authoritarian pandemic. *Journal of Law and the Biosciences*, 7(1), 1-33.
- Waever, O. (1995). *Securitization and Desecuritization*. in On Security, eds. Ronnie D. Lipschutz. New York: Columbia University Press.
- Wongsawangpanich, K. (2021). *Securitization: อำนาจการแพทย์ในฐานะความมั่นคงใหม่ และความไม่ไปไหนของทหารไทย*. ค้นเมื่อ 22 ธันวาคม 2021 จาก, <https://thematter.co/thinkers/securitization-medic-covid/144201>